

Overweging zondag 23 oktober 2011 - Oecumenische viering

Pauluskapel te Loosdrecht
ds. Stefan Dijkhuizen

Teksten: Exodus 22: 20-26 & Matteus 22: 34-40

Overweging:

Geliefden van onze Heer,

er bestaat een mooi verhaal uit de tijd van de woestijnvaders, zeg maar de eerste monniken.

Abt Mozes, met een grote reputatie vanwege zijn vroomheid, stelde in het klooster in Egypte het voorschrift in dat er de hele week voor Pasen gevast zou worden. Maar toevallig kwamen er in die week een paar rondtrekkende broeders bij abt Mozes langs. Hij zag hoezeer ze honger leden, en hij maakte een beetje groentesoep voor ze.

Toen de andere geestelijken van het klooster de rook zagen opstijgen uit zijn kluisenaarswoning, riepen ze allemaal: "Kijk eens! Mozes breekt het voorschrift: hij is in zijn kluis aan het koken. Als hij hier komt, zullen we het hem eens goed vertellen!"

Maar voor het Paasfeest aanbrak hadden de geestelijken al gezien hoe heilig abt Mozes eigenlijk was; want ze zeiden tegen hem: "Ja, abt Mozes, u hebt het voorschrift van de mensen wel gebroken, maar dapper Gods gebod gehouden om van onze naaste te houden."

De beide lezingen uit de Schrift en het Evangelie houden ons vanmorgen - maar dat doen ze eigenlijk iedere zondag - een spiegel voor: Wie ben jij, en waar kom je vandaan? En: Wat betekent dat voor jouw leven, hier en nu?

Het antwoord op dat soort vragen zullen we uiteindelijk alleen zelf kunnen geven. Maar wat mij betreft geeft de Schrift ons wel een richting om te gaan: Vergeet niet dat je eens zelf vreemdeling bent geweest.

Met andere woorden: Jij bent een bevrijd mens. En alleen als je dat gelooft, als je dat weet, als je jezelf zo kunt zien, dan zul je tot liefde voor God, de ander en jezelf in staat zijn.

De afgelopen week was er bij de publieke omroepen een themaweek over moderne slavernij. Iedere avond was er een documentaire over kinderarbeid, over onbetaalde huishoudsters, seks-slaven, maar ook over de doorwerking van ons eigen koloniale verleden. Ik vond het choquerend om te horen dat er vandaag de dag waarschijnlijk meer slaven zijn dan ooit tevoren. 27 miljoen, dat is meer dan anderhalf keer ons land!

Vrijheid, vrij mens zijn, hoe makkelijk we dat ook in de mond nemen, is dus alles behalve een vanzelfsprekendheid.

Ook als je het breder trekt dan letterlijke slavernij alleen: Hoezeer is de hele discussie rondom de prostitutie weer niet opgeblaasd? Hoezo transparantie? Wat heeft de legalisering gebracht? Het percentage vrouwen dat gedwongen in de seksindustrie werkt is schrikbarend, en het aantal pooiers dat zich regelrecht aan mensenhandel schuldig maakt, evenzo.

Ook in de doorwerking van de economische crisis, blijkt dat de onvrede diep zit, dat men zich onvrij voelt, gevangen in het systeem. Op talloze plekken wordt gedemonstreerd, en zien we het fenomeen 'Occupy'. Bezetting door tentenkampen op te slaan voor banken en beurzen, een heel fysiek protest tegen het doorgeslagen kapitalisme en globalisering.

Kortom, wij leven zondermeer in een tijd waarin vrijheid nog iedere dag gezocht moet worden, zwaar bevochten is, en misbruikt wordt. En ook al schakelen we ver weg de nodige schurken uit onder het mom van vrijheid - het was een goed jaar zover - de wereld blijft in brand staan, zowel ver weg als dichtbij.

'Vergeet niet dat je zelf eens vreemdeling was' - je bent een vrij mens, een bevrijd mens. Gebouwd op liefde voor God, voor de ander, voor jezelf.

Hoe tegendraads, haast utopisch, klinken dan die Schriftwoorden van vanmorgen.

En hoe moedeloos zou je er zo makkelijk van kunnen worden: Vrijheid, naastenliefde, het lukt toch nooit.

Waarschijnlijk lossen wij hier, verzameld met dat clubje mensen, gasten, in dit huis van hout en steen, de problemen van de wereld niet op. Kunnen ook wij de stormen van de tijd niet laten luwen.

Maar wat wel kan, en wat ook het enige is, is om onszelf toch die spiegel voor te houden. De spiegel die ons vraagt naar wie wij ten diepste zijn, wie wij mogen zijn. De mens, door God geliefd, en in vrijheid gezet, tot liefde voor de ander.

En wat is dan het belangrijkste? Wat betekent dat dan voor ons eigen leven, hier en nu? Waar draait het nu allemaal om?

We hoorden in het Evangelie van vanmorgen hoe Jezus in antwoord op die vraag weigerde te kiezen voor één gebod, voor één richting, voor één perspectief.

Hij verbond in zijn ethiek, in waar het volgens hem letterlijk allemaal van 'afhangt', de liefde voor God en mens met elkaar. De blikrichting kan dus nooit alleen maar op God gericht zijn, en evenmin alleen maar op de ander, op de wereld. Het verhaal over abt Mozes geeft duidelijk aan, dat je dan missers maakt. Nee, het gaat om allebei.

Jezus, die voluit in de Joodse traditie stond, met al die wetten en die regels, 248 ge-boden, en maar liefst 365 ver-boden, samen wel 613, zag als geen ander dat de grondslag van dat alles, Gods liefde was. Gods liefde, die mensen uit slavernij bevrijdt, die mensen in vrijheid stelt. Jezus was de enige die daar voluit durfde te leven.

Jezus verbindt Israëls belijdenis - voor iedere Jood vandaag de dag de kern van de Torah, het hangt aan iedere deurpost - 'Hoor, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige! Heb daarom de HEER, uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten' - met een andere tekst, die we slechts één keer kunnen terugvinden in de boeken van Mozes: 'Heb je naaste lief als jezelf'.

Als antwoord op de list, op de proef waarvoor Jezus wordt gesteld: Wat is nu de belangrijkste van de 613 - een discussie waar velen voor en na Jezus hun hoofd over braken - wijst Jezus eenvoudig naar God, naar de medemens en naar jezelf. Hij geeft antwoord op de vraag wie wij zijn en waar het nu werkelijk om draait in ons leven.

En ondanks het gegeven dat het gebod voor de liefde voor de vreemdeling maar liefst 37x voorkomt in het hele Oude Testament, ziet Jezus in dat het begint met een gezonde liefde voor jezelf.

Met andere woorden: Houden van God, houden van je naaste, zeker van de vreemdeling, is voor alles ook houden van jezelf. Het gaat dan natuurlijk niet om egoïsme, maar om zelfliefde die vooral heel gezond is.

En wie ben je dan volgens Jezus? Voor alles een bevrijd mens. Iets dat je nooit mag vergeten. En pas als je dat kunt zien, voor ogen houdt, jezelf steeds weer herinnert, dan kun je ook werkelijk van God houden, en van je naaste, ja zelfs van de vreemdeling. Want je was er zelf één.

Dat is bijvoorbeeld ook zo mooi aan de Tien Geboden. In de protestantse traditie noemen we dat zo snel de 'Wet'. Je moet dit, en je mag dat niet. Maar, en dat zullen we zo bij ons credo zien, er staat niet voor niets boven:

'Ik ben de Heer, uw God, die u bevrijd heeft, uit Egypte, uit de slavernij.'

Alleen in dat perspectief gelden al die geboden. Je bent een vrij mens, geroepen tot vrijheid. Liefde kan niet anders, Jezus kon niet anders: 'Ik noem jullie geen slaven meer, want een slaaf weet niet wat zijn meester doet; vrienden noem ik jullie.'

In een wereld waarin vrijheid op zoveel manieren en zoveel plaatsen zover te zoeken is, mogen wij bemoedigd worden door deze woorden. Vergeet niet wat je bent, vergeet niet wie je bent in de ogen van God.

Het stelt ons de vraag hoe wij omgaan met ons verleden. Stoppen we dat weg, of zetten we het in, ten bate van onszelf en van anderen? Het stelt ons de vraag hoe of wij werkelijk kunnen houden van onszelf. In Gods ogen zijn wij hoe dan ook bevrijde mensen.

Handel dan daarnaar. Daar hangt alles vanaf. Daarin is ook onze samenhang te vinden, zeker hier vanmorgen bij elkaar, en niet anders. Wij, gasten en vrienden, geen vreemdelingen meer, geen zwervers, maar Gods bevrijde mensen.

In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.